

Kuzey YMM A.Ş.
Büyükdere Cad. Beytem Plaza
No:22 K:2 - 8, 34381 - Şişli
İstanbul - Turkey
Tel: +90 (212) 315 30 00
Fax: +90 (212) 234 10 67
www.ey.com

100 SORUDA

**2008 KİRA GELİRLERİNİN
VERGİLENDİRİLMESİ**

İçindekiler

- I. Gayrimenkul sermaye iradının tanımı (Soru 1 – 15)
- II. Gayrimenkul sermaye iradında tevkifat uygulaması (Soru 16 - 29)
- III. Kira gelirinin elde edilmesi ve gayrisafi hasıllata dahil olan unsurlar (Soru 30 – 40)
- IV. Vergi matrahının hesaplanmasında indirilecek giderler (Soru 41 – 65)
- V. Emsal kira bedeli uygulaması (Soru 66 – 70)
- VI. Gayrimenkul sermaye iradında istisna ve beyan sınırı uygulamaları (Soru 71 – 80)
- VII. Gayrimenkul sermaye iradının beyanı ve vergilendirilmesi (Soru 81 – 96)
- VIII. Konut ve işyeri kira gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin örnekler (Soru 97 – 100)

Sunuş

Vergileme sistemimizde, gerçek kişilerin vergiye tabi gelirlerinden biri de gayrimenkul sermaye iradı ya da toplumda yaygın olarak bilinen adıyla kira gelirleridir. Gayrimenkul sermaye iradı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde, aynı maddede sayılan mal ve hakların, sahipleri, intifa ve irtifak hakkı sahipleri, bunlar üzerinde tasarruf hakkı bulunanlar veya kiracıları tarafından kiralanmasından elde edilen gelirler olarak tanımlanmış ve yine aynı Kanunda belirtilen koşullarla beyana ve vergiye tabi kılınmıştır.

Bu koşullara uyan kira gelirlerinin, elde edildiği yılı izleyen yılın Mart ayının 1'i ile 25'i arasında yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

2009 yılı Mart ayının, vergiye tabi diğer gelirlerin yanı sıra kira gelirlerinin de beyan dönemi olması dikkate alınarak hazırlanan **"100 Soruda 2008 Kira Gelirlerinin Vergilendirilmesi"** adlı bu çalışmanın, özellikle, kira geliri dışında beyana tabi başkaca bir geliri bulunmayan gerçek kişilerin, konuyla ilgili muhtemel sorularına cevap teşkil ederek, karşı karşıya oldukları güçlüklerin aşılmasına yardımcı olacağını ümit ediyoruz.

Öte yandan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin para birimi olan Yeni Türk Lirası (YTL) ve Yeni Kuruşta (YKr) yer alan "Yeni" ibareleri, 05.05.2007 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 2007/11963 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kaldırıldığından, bu çalışmamızda yer alan bütün parasal değerler Türk Lirası (TL) cinsinden gösterilmiştir.

Saygılarımızla.

Ernst & Young Türkiye

"100 Soruda 2008 Kira Gelirlerinin Vergilendirilmesi" konulu çalışmamız gerçek kişilerin kira gelirlerinin vergilendirilmesi ile ilgili genel bilgi vermek amacıyla ve 16.02.2009 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan vergi yasalarının ilgili hükümleri dikkate alınarak Ernst & Young uzmanları tarafından hazırlanmıştır. Rehber'de yer alan bilgi ve açıklamalardan dolayı **Ernst & Young** ve **Kuzey Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.**'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Vergi mevzuatımızın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz

I. Gayrimenkul sermaye iradının tanımı

1. Gayrimenkul sermaye iradı (GMSİ) nedir?

Gelir Vergisi Kanunu'nda (GVK) gerçek kişilerin vergiye tabi olabilecek gelir ve kazançları 7 başlık halinde sayılmıştır. Bunlardan biri de gayrimenkul sermaye iradıdır. GVK'nın 70. maddesinde sayılan mal ve hakların gerçek kişiler tarafından kiraya verilmesinden sağlanan gelirleri ifade etmektedir. Bu gelir türü genellikle, gayrimenkulün işyeri veya konut olarak kiraya verilmesi durumunda karşımıza çıkmaktadır.

2. Gayrimenkul alım-satımından sağlanan kazançlar da GMSİ sayılır mı?

Gayrimenkul sermaye iradı kavramı sadece, GVK'nın 70. maddesinde sayılan mal ve hakların kiraya verilmesinden elde edilen gelirleri ifade etmektedir.

Gayrimenkullerin alım-satımından sağlanan kazançlar, gayrimenkul sermaye iradı olarak değil, GVK'nın mükerrer 80. maddesi hükmü çerçevesinde, "değer artış kazancı" olarak vergilendirilmektedir. Bu nedenle, gayrimenkullerin alım-satımından elde edilen kazançlar, GMSİ olarak değerlendirilmez.

3. Hangi mal ve hakların kiraya verilmesinden elde edilen gelir, gayrimenkul sermaye iradı sayılır?

Birinci ve ikinci soruların cevaplarında belirtildiği üzere, gayrimenkul sermaye iradı, GVK'nın 70. maddesinde sayılan mal ve hakların kiraya verilmesinden sağlanan gelirlerdir. 70. maddede sayılan mal ve hakların neler olduğu aşağıda sıralanmıştır.

- Arazi ve bina gibi gayrimenkuller,
- Gemi ve gemi payları,
- Motorlu nakil ve cer vasıtaları,
- Maden suları, menba suları, madenler, taş ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları, tuzlalar ve bunların mütemmim cüzileri ve teferruatları,
- Voli mahalleri ve dalyanlar,
- Gayrimenkullerin ayrı olarak kiraya verilen mütemmim cüz'leri ve teferruatı ile bilimum tesisatı, demirbaş eşyası ve döşemeleri,
- Gayrimenkul olarak tescil edilen haklar,
- Arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira beratı, alameti farika, marka, ticaret ünvanı, her türlü teknik resim, desen, model, plan, sinema ve televizyon filmleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanlarında elde edilmiş bir tecrübeye ait bilgilerle gizli bir formül veya bir imalat usulü üzerindeki kullanma hakkı veya kullanma imtiyazı,
- Telif hakları.

4. Gayrimenkul olarak tescil edilen haklar nelerdir?

Medeni Kanun hükümlerine göre, sahiplerine bir gayrimenkul üzerinde tasarrufta bulunma hakkı sağlayan ve tapu siciline tescil edilen, irtifak, intifa ve kaynaklardan yararlanma hakkı gibi haklardır.

5. Taksi plakalarının kiralanması işleminden sağlanan kazançlar GMSİ sayılır mı?

Gerçek kişilere ait taksi plakalarının kiralanmasından elde edilen gelirler, gayrimenkul sermaye iradı kabul edilmektedir.

Ticari bir işletmeye dahil plakaların kiralananmasından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi ise "ticari kazanç" hükümlerine göre yapılmaktadır. Ticari işletmenin sahibine ait olmakla beraber, ticari işletmeye dahil olmayan plakaların kiralananmasından elde edilen gelirler de GMSİ olarak kabul edilir.

6. Arazisini kiraya verenlerin, kira bedelini ürün olarak alması halinde, elde edilen gelir GMSİ mi yoksa zirai kazanç mı kabul edilir?

Yapılacak tarımsal faaliyete iştirak etmeksizin, sahibi olduğu araziye, oradan elde edilecek ürünün belli bir kısmı karşılığında başkasının kullanımına veren kişi çiftçi sayılmaz. Bu kişilerin elde ettiği gelir gayrimenkul sermaye iradı olarak kabul edilmektedir. Ürünün parasal değeri, zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelerde gösterilen fiyatlar kullanılarak belirlenir.

7. Gayrimenkul sermaye iradı elde edenin mal veya hakkın sahibi olması zorunlu mudur?

Kanunda, 70. maddede sayılan malların sadece sahipleri tarafından değil, mutasarrıfları, zilyetleri, irtifak ve intifa hakkı sahipleri tarafından kiraya verilmesinden elde edilen gelirlerin de gayrimenkul sermaye iradı sayılacağı hükmü bulunmaktadır.

Hatta aynı maddede, bu mal ve hakların kiracıları tarafından kiraya verilmesinden elde edilen gelirlerin de gayrimenkul sermaye iradı olarak kabul edileceği belirtilmektedir.

8. Bir mal veya hakkın, zilyedi, mutasarrıfı yada irtifak veya intifa hakkı sahibi olma ne demektir?

- Menkul ve gayrimenkul malları elinde bulunduran, bunlardan yararlanan ve bu mallar üzerinde fiili hakimiyeti bulunan kimselere o malların zilyedi,
- Bir mal veya hak üzerinde fiilen kullanma yetkisi olan kimselere o mal veya hakkın mutasarrıfı,
- Bir gayrimenkulden özel bir hukuki sebebe dayanarak (tapu siciline tescil edilmek suretiyle) yararlanma hakkı bulunan kimselere irtifak hakkı sahibi,
- Bir menkul veya gayrimenkul mal yada hak üzerinde yararlanma ve kullanma hakkı olan kimselere intifa hakkı sahibi

denilmektedir.

Örneğin; komşusunun bahçesinin bir bölümü üzerinde adına irtifak hakkı tesis edilen kişinin, bu yeri üçüncü bir kişiye kiralaması halinde, buradan sağlanacak kira geliri, irtifak hakkı sahibine ait olacaktır ve mükellefiyetle ilgili ödevler onun tarafından yerine getirilecektir.

Aynı şekilde, eşlerden biri adına tapuda kayıtlı bulunan bir gayrimenkul üzerine diğer eş adına intifa hakkı tesis edildiği bir durumda, adına intifa hakkı tesis edilen tarafından bu gayrimenkulün kiralananması halinde, gayrimenkul sermaye iradı mükellefiyeti, gayrimenkulün maliki olan eşe değil, adına intifa hakkı tesis edilen eşe ait olacaktır.

9. İktisadi işletmeye dahil olan mal ve hakların kiralananmasından elde edilen gelirler de GMSİ sayılır mı?

Bu gelirlerin ticari işletmelerce, ticari kazançta dahil edilmesi gerekmektedir. Buna göre söz konusu kira gelirlerine, GMSİ'nin vergileme esasları değil, Gelir Vergisi Kanunu'ndaki gelir unsurlarından biri olan "ticari kazanç"ın vergileme esaslarının uygulanması gerekecektir.

10. Gayrimenkullerin kiralama işlemlerinde katma değer vergisi hesaplanması gerekir mi?

Bu sorunun cevabı da kiraya verilen gayrimenkulün iktisadi işletmeye dahil olup olmamasına göre değişmektedir. Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca, GVK 70. maddede sayılan mal ve hakların kiralınması işlemleri KDV'ye tabidir. Ancak, aynı Kanun'un 17. maddesinde iktisadi işletmelere dahil olmayan gayrimenkullerin kiralınması işlemlerinin KDV'den istisna olduğu hükmü yer almaktadır.

Buna göre iktisadi işletmeye dahil olan gayrimenkullerin kiralınmasından elde edilen hasılat üzerinden KDV hesaplanması gerekirken, iktisadi işletmeye dahil olmayan gayrimenkullerin kiraya verilmesi durumunda alınan kira bedeli üzerinden ise KDV hesaplanmayacaktır.

11. Ticari işletme sahibinin, kendisine ait gayrimenkulden (işletmede kayıtlı olmayan) elde ettiği kira gelirleri nasıl vergilendirilir?

Ticari işletmenin sahibine ait olup işletmeye dahil olmayan gayrimenkullerin, işyeri yada konut olarak kiralınmasından elde edilen gelirler gayrimenkul sermaye iradı sayılır. Bu gelirlerin işletme sahibinin vereceği yıllık gelir vergisi beyannamesinin "Gayrimenkul Sermaye İratları" bölümünde beyan edilmesi gerekir.

Ancak, bu gelir ile ilgili olarak, GVK'nın 21. maddesinde yer alan konut kira gelirlerine ilişkin istisna uygulanamaz. (İstisna uygulaması ile ilgili olarak 71-80 numaralı sorulara verilen cevaplara bakınız)

12. Kurumların aktiflerinde kayıtlı olan mal ve hakların kiralınmasından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi nasıl yapılmaktadır?

Kurumlarca elde edilen kazançlar, kaynağı ne olursa olsun, kurum kazancı olarak değerlendirilir. Bu kazancın tespiti ticari kazanç hükümlerine göre yapılır.

Bu nedenle, kurumların aktiflerine kayıtlı olan mal ve hakların kiralınması karşılığı elde ettikleri kira gelirleri de, tutarı ne olursa olsun, kurumun elde ettiği diğer kazançlarla birlikte ve kurum kazancı olarak yıllık kurumlar vergisi beyannamesi ile beyan edilecektir.

13. Dar mükellef kurumların kira gelirleri nasıl vergilendirilmektedir?

Dar mükellef kurumların kira gelirleri tevkifat yoluyla vergilendirilir. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30. maddesi uyarınca dar mükellef kurumların elde ettikleri gayrimenkul sermaye iratları üzerinden, bu gelirleri onlara sağlayanlar tarafından tevkifat yapılması gerekmektedir.

Tevkifatın oranı 2009/14593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile % 20 (finansal kiralama faaliyetlerinden sağlanacak gayrimenkul sermaye iratlarından % 1) olarak belirlenmiştir. Dar mükellef kurumun mukim olduğu ülke ile Türkiye arasında imzalanmış Çifte Vergilendirmeyi Önleme (ÇVÖ) Anlaşması varsa ve bu anlaşmada GMSİ için daha düşük bir vergi oranı belirlenmişse, anlaşmadaki oran uygulanabilecektir.

14. İşletme hakkının satışı yada kiralınmasından elde edilen gelirler de GMSİ mi sayılır?

İşletme hakkının satışından sağlanan gelirler, Gelir Vergisi Kanunu'nun 80. maddesi hükmü kapsamında, "diğer kazanç ve irat" olarak, bu hakların kiralınmasından sağlanan gelirler ise GVK'nın 70. maddesi hükmü kapsamında, "gayrimenkul sermaye iradı" olarak kabul edilmektedir.

15. Kira bedelinin, kiracının satışlarının belli bir yüzdesi olarak belirlenmesi durumunda, elde edilen gelir GMSİ sayılır mı?

Gayrimenkulün bir ticari işletmeye kiralanması ve kira bedelinin de taraflarca, bu işletmenin üretim veya satış tutarının yada karının belli bir yüzdesi olarak tespit edilmesi durumunda, gayrimenkul sahibi tarafından elde edilen fayda, gayrimenkul sermaye iradidir ve gayrimenkul sermaye iratlarının vergilendirilmesindeki usullere göre vergilendirilir.

Ancak, kira bedelinin, söz konusu işletmenin kar ve zararına katılma şeklinde belirlendiği durumlarda, bir adi ortaklığın varlığının kabul edilmesi gerekecektir. Bu şekilde elde edilen gelir de gayrimenkul sermaye iradı olarak değil, ticari kazanç hükümlerine göre vergilendirilmelidir.

II. Gayrimenkul sermaye iradında tevkifat uygulaması

16. Kiraladıkları mal ve haklar için yaptıkları ödemelerden, gelir vergisi tevkifatı (stopaj) yapmak zorunda olanlar kimlerdir?

Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonlarını yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmek zorunda olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler, GVK'nın 94. maddesi hükmü gereğince, kiraladıkları mal ve haklar için, nakten veya hesaben yaptıkları ödemeler üzerinden, gelir vergisi tevkifatı yapmaya mecburdurlar.

Ancak sayılan kişilerin, kira ödemeleri üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapma yükümlülüklerinin, ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri kapsamında yaptıkları kiralama ile ilgili olduğu unutulmamalıdır. Bunların, kendilerinin ve ailelerinin ikameti amacıyla, mesken olarak kiraladıkları gayrimenkuller için ödedikleri kiralar, gelir vergisi tevkifatına tabi değildir.

17. Tevkifatın oranı nedir?

İşyeri olarak kiraya verilen gayrimenkullerden sağlanan kira gelirleri üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesine göre % 20 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Gayrimenkul sahibi adına kiracı tarafından yapılan bu tevkifat, gayrimenkul sahibinin izleyen yılda yıllık gelir vergisi beyannameyi vermesi halinde, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmektedir.

18. Basit usule tabi mükellefin, işyeri kirasını öderken gelir vergisi tevkifatı yapması gerekir mi?

Basit usulde vergilendirilen bir gelir vergisi mükellefine işyeri olarak kiralanan gayrimenkulün kira bedeli üzerinden, bu mükellef tarafından gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır.

19. Tevkifat uygulamasının istisnaları nelerdir?

Tevkifat, kiralamaya konu olan mal ve hakların sahiplerinin gelir vergisine mahsuben yapılmaktadır. Dolayısıyla, tevkifat uygulaması için kiralamaya konu olan mal ve hakların sahibinin gerçek kişi olması gerekir. Gerçek kişilerin yanı sıra, dernek ve vakıflar gibi kendileri vergi mükellefi olmayan kuruluşlara ve kooperatiflere yapılan kira ödemeleri de gelir vergisi tevkifatı kapsamındadır.

Kurumlar, kamu idare ve müesseseleri, kolektif ve adi komandit şirketlere yapılan kira ödemelerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmaz. Keza, ticari işletmeye dahil gayrimenkullerin kira bedelleri üzerinden de gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır.

20. Lojman olarak kiralanan gayrimenkule ödenen kira bedeli üzerinden tevkifat yapılması gerekir mi?

Kurumlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde yer alan mal ve hakların kiralınması karşılığı gerçek kişilere yaptıkları ödemeler üzerinden tevkifat yapmak zorundadırlar. Kiralamaya konu olan gayrimenkul konut olarak kullanılacak olsa dahi, tevkifat zorunluluğunun, ödemeyi yapanlar bazında belirlenmiş olması nedeniyle, anılan durumda, kira ödemeleri üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılması zorunluluğu vardır.

21. Dernek ve vakıflar ile kooperatiflere ait gayrimenkullerin kiralanmasında tevkifat yapılması gerekir mi?

Dernek ve vakıflara yada kooperatiflere ait olup işyeri olarak kiralanen gayrimenkuller için yapılan kira ödemeleri üzerinden, ödemeyi yapanlarca, % 20 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması zorunluluğu vardır.

Tevkifat uygulamasında, derneğin, kamuya yararlı dernek olması yada vakfın Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış bir vakıf olmasının önemi yoktur. Özel kanunlarında gelir veya kurumlar vergisine ilişkin istisna ve muafiyet hükümleri bulunanlar hariç olmak üzere, tüm dernek ve vakıflara yapılan kira ödemeleri üzerinden belirtilen oranda tevkifat yapılması gerekmektedir.

22. Kısmen işyeri olarak kullanılan konutlar için ödenen kiralar üzerinden stopaj yapılması gerekir mi?

Bir gayrimenkulün hem konut ve hem de işyeri olarak kullanılıyor olması durumunda, bu gayrimenkul için ödenen kira bedelinin tamamı üzerinden, GVK'nın 94. maddesi hükmü çerçevesinde, gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

23. Emsal kira bedeli esasının uygulanmayacağı hallerde, gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekir mi?

GVK'nın 73. maddesinde, emsal kira bedeli esasının uygulanmayacağı haller sayılmıştır. (Bu haller 68. sorunun cevabında yer almaktadır.) Bunlardan ilk 3 tanesinin uygulanabilmesi için gayrimenkulün konut olarak kiraya verilmesi gerekmektedir. Konut olarak kiraya verilen gayrimenkullerle ilgili kira ödemeleri tevkifata tabi değildir. Bu durumda gayrimenkulün 73. maddenin ilk 3 sırasında sayılan kişilere bedelsiz veya emsal bedelden daha düşük bir bedele kiralanması durumunda tevkifat (vergi kesintisi) yapılması söz konusu olmayacaktır.

Gayrimenkulün 4. sırada sayılan kamu kurum ve kuruluşlarına bedelsiz olarak kiraya verilmesi durumunda da herhangi bir ödeme yapılmadığı için tevkifat da yapılmayacaktır. Ancak sözü geçen kurum ve kuruluşlara emsal bedelden daha düşük bir bedelle kiraya verilmesi durumunda, ödenen kira bedeli üzerinden, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekecektir.

24. Peşin olarak ödenen kiralarda, tevkifat uygulaması nasıldır?

Peşin ödenen kira bedelleri üzerinden, kiracılar tarafından ödemenin yapıldığı tarihte, gelir vergisi tevkifatı yapılması ve ertesi ay muhtasar beyanname ile beyan edilip ödenmesi gerekmektedir.

Örnek

Bay (A) sahibi olduğu gayrimenkulü bir şirkete işyeri olarak kiraya vermiştir. Kira sözleşmesinde aylık brüt kira bedeli 2008 yılı için 2.500 TL ve 2009 yılı için 2.750 TL olarak belirlenmiştir. 2 yıllık net kira bedeli olan 50.400 TL Ocak 2008'de peşin olarak mal sahibine ödenmiştir.

2 yıllık kira bedeli üzerinden tevkifat tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılı brüt kira (2.500 x 12)	30.000
2009 yılı brüt kira (2.750 x 12)	33.000
Toplam brüt kira (30.000 + 33.000)	63.000
Tevkifat matrahı	63.000
Hesaplanan tevkifat (63.000 x % 20)	12.600
Ödenen net kira bedeli (63.000-12.600)	50.400

12.600 TL'lik tevkifat tutarının, kiracı şirket tarafından Ocak/2008 dönemine ilişkin olarak Şubat/2008 ayında verilen muhtasar beyanname ile beyan edilerek vergi dairesine ödenmesi gerekmektedir.

Bay (A) tarafından elde edilen 30.000 TL'lik kira geliri ise 2008 yılına ilişkin gelir vergisi beyannamesi ile 25 Mart 2009 tarihine kadar beyan edilecektir. Beyanname üzerinden hesaplanan vergiden yıl içerisinde tevkif suretiyle ödenmiş olan (30.000 x % 20 =) 6.000 TL'lik vergi mahsup edilecektir.

33.000 TL'nin beyanı ise 2009 yılına ilişkin gelir vergisi beyannamesi ile 25 Mart 2010 tarihine kadar gerçekleştirilecektir. Bu beyanname üzerinden hesaplanan vergiden yıl içerisinde tevkif suretiyle ödenmiş olan (33.000 x % 20 =) 6.600 TL'lik vergi mahsup edilecektir.

25. Kira bedelinin net olarak belirlendiği durumda, tevkifat matrahı nasıl hesaplanır?

Kira bedelinin, taraflarca, vergi hariç tutar olarak belirlendiği durumlarda, gelir vergisi tevkifatı, fiilen ödenen net tutar üzerinden değil, net ödenen kira bedelinin brütleştirilmiş tutarı üzerinden yapılacaktır. Net ödenen kira bedelinin brüt tutarını bulmak için aşağıdaki formül kullanılmaktadır.

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$

Örneğin, taraflarca net ödeme tutarının 4.000 TL olarak belirlendiği bir kiralamada, % 20'lik tevkifat oranına göre, brüt kira tutarı (tevkifat matrahı) aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Brüt kira tutarı} = \frac{4.000}{(1 - 0,20)} = \frac{4.000}{0,80} = 5.000 \text{ TL}$$

Hesaplanan tevkifat = 5.000 x % 20 = 1.000 TL

26. Gelir vergisi tevkifatının yapılmamasında sorumluluk kime aittir?

Kira bedelini ödeyen (kiracı), vergi kanunları bakımından, vergi sorumlusu olarak kabul edilmiştir. Bu sıfatı ona, kira ödemesi yaptığı sırada vergiyi kesme ve Kanunla belirlenen süreler içinde de vergi dairesine beyan edip yatırma sorumluluğunu yüklemektedir.

Tevkifat yapmama veya eksik yapma fiili ile sebep olunan vergi ziyanının (kayıbı) sorumluluğu ve sonuçları (gecikme faizi, vergi ziyai cezası) tamamen, kira ödemesini yapan kiracıya aittir. Ancak, kiracı, gayrimenkul sahibi adına ödediği vergi aslını, özel hukuk hükümlerine göre, ona rücu etme hakkına sahiptir. Ödediği gecikme faizi ve ceza ise kiracının üzerinde kalacaktır.

27. Kira bedelleri üzerinden gelir vergisi tevkifatı ne zaman yapılmalıdır?

GVK'nın 94. maddesinde, mal ve hakların kira bedelleri üzerinden yapılması hükmüne bağlanan gelir vergisi tevkifatının, kira bedelinin ödendiği sırada yapılması gerekmektedir.

Tevkifat yapmakla sorumlu tutulanlar, kira bedelini nakden veya hesaben (avans olarak ödemeler de dahil) ödedikleri aşamada, kanunda belirtilen oranda (% 20) gelir vergisi tevkifatını da yapmak zorundadırlar.

28. Gelir vergisi tevkifatının, beyan ve ödeme süreleri nelerdir?

GVK'nın 94. maddesine göre, kira bedeli üzerinden yapılan gelir vergisi tevkifatının, yapıldığı tarihi izleyen ayın 23. günü mesai saati sonuna kadar bağlı bulunulan vergi dairesine muhtasar beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Beyanname üzerinde gösterilen vergi de aynı ayın 26. günü akşamına kadar ödenecektir.

Ayın 23. veya 26. günlerinin tatile rastlaması durumunda, beyan veya ödeme izleyen ilk iş gününde yapılabilecektir.

29. Beyannameye hesaplanan vergiden mahsup edilecek tevkifatların ödenmiş olduğunun belgelendirilmesi gerekiyor mu?

Beyan edilen kira geliri üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecek, tevkif suretiyle ödenmiş vergilerin, ilgili vergi dairesine ödendiğinin de ayrıca belgelendirilmesi gerekmektedir.

III. Kira gelirinin elde edilmesi ve gayrisafi hasıllata dahil olan unsurlar

30. Kira gelirinin vergilendirilmesinde, “gayrisafi hasıllat” nedir?

Gayrisafi hasıllat, GVK'nın 70. maddesinde sayılan mal ve hakların kiraya verilmesinden, bir takvim yılı içinde, o yıla veya geçmiş yıllara ilişkin olarak, nakit veya aynı olarak tahsil edilen kira bedellerini ifade etmektedir.

Örneğin ücretli çalışan biri tarafından kiraya verilen bir konuttan 2008 yılında 14.700 TL kira geliri elde edilmiştir. Bu tutarın 7.700 TL'si 2008 yılına ilişkin kira tutarıdır. Kiracı tarafından 2007 yılında ödenmeyen 7.000 TL'lik kira bedeli de 2008 yılında defaten ödenmiştir.

Buna göre yukarıdaki hüküm gereği 2008 yılında elde edilen gayrisafi hasıllat 14.700 TL olarak kabul edilecektir. 2007 yılında tahsil edilmeyen kira gelirinin 2007 yılında beyan edilmesine gerek yoktur. Tahsil edildiği yılın gayrisafi hasıllat tutarına önceki yıllara ilişkin olarak tahsil edilen tutarlar da dahil edilecektir.

31. Kiralama sırasında ödenen peştemallıklar gayrisafi hasıllata dahil midir?

Zaman zaman karşılaşılan ve adına “hava parası” da denilen peştemallıklar, gayrimenkul sermaye iradının bir unsuru değildir. Bu ödemeler, aranan koşulları taşıması halinde, diğer kazanç ve iratlar olarak yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyana ve vergiye tabidirler. Dolayısıyla, peştemallıklar, GMSİ'nin hesaplanmasında, gayrisafi hasıllata dahil edilmez.

32. Hangi durumlarda kira geliri tahsil edilmiş sayılır?

- Bilgisine girmiş olması kaydıyla, gayrimenkul sermaye iradı sahibi adına, bankaya, kamu müessesesine, icra dairesine, notere veya postaya para yatırılması,
- Kira alacağının, kiracının talebi doğrultusunda başka bir kişiye devredilmesi veya kiracıya olan borçla takas edilmesi,

hallerinde, kira geliri tahsil edilmiş sayılır ve tahsil edilen tutar gayrisafi hasıllata dahil edilir. Görüldüğü gibi, gayrimenkul sermaye iradında elde etme, fiili tasarrufu ifade eden “tahsilat” a bağlanmıştır.

33. Kira bedelinin yabancı para cinsinden belirlendiği durumlarda, gayrisafi hasıllat nasıl hesaplanır?

Kira bedelinin miktarı gibi ödemenin yapılacağı para cinsi de, taraflar arasında serbestçe belirlenebilmektedir. Kira bedelinin yabancı para cinsinden belirlendiği durumlarda, gayrisafi hasıllat, bedelin tahsil edildiği tarihte geçerli olan T.C Merkez Bankası döviz alış kuru kullanılmak suretiyle Türk Lirasına çevrilerek hesaplanacaktır.

Örneğin Kasım 2008 ayının başında aylık 1.000 ABD Doları'na kiraya verilen bir gayrimenkulden, 4 Kasım 2008 Salı günü 1.000 Dolar ve 2 Aralık 2008 Salı günü de 1.000 Dolar olmak üzere toplam 2.000 Dolar kira bedeli tahsil edilmiştir.

4 Kasım 2008 MBDA kuru : 1,5209
2 Aralık 2008 MBDA kuru : 1,5858

Buna göre 2008 yılında bu gayrimenkulden elde edilen gayrisafi hasıllat aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

1.000 x 1,5209	= 1.520,90 TL
1.000 x 1,5858	= 1.585,80 TL
Toplam gayrisafi hasılat	= 3.106,70 TL

34. Tahsil edilmemiş kira bedelleri için beyanname verilmeli mi?

Gayrimenkul sermaye iradında, elde etme, tahsil esasına bağlanmış olduğu için, herhangi bir sebeple tahsil edilmemiş olan kira gelirleri yıllık gelir vergisi beyanname ile beyan edilmez.

Örneğin, bir emekli tarafından aylık 900 TL'ye konut olarak kiraya verilen bir daireden, 2008 yılında 10.800 TL kira geliri elde edilmesi beklenirken, herhangi bir sebeple bu tutarın ancak 1.800 TL'si tahsil edilebilmiştir. 2008 yılında tahsil edilen tutar, konut kira gelirlerinde 2008 yılı için belirlenen istisna tutarını (2.400 TL) aşmadığından, bu gelir beyan edilmeyecektir.

2009 yılında aynı konuttan aylık 1.000 TL'lik kira tutarına ek olarak, 2008 yılından kalan kira tutarlarının da tahsil edildiği varsayımına göre, 2009 yılında elde edilen gayrisafi hasılat aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

2009 yılı kira geliri (1.000 x 12)	12.000 TL
2008 yılı kira geliri (900 x 10)	9.000 TL
Toplam gayrisafi hasılat	21.000 TL

Toplam gayrisafi hasılatın, 2009 yılı için belirlenen 2.600 TL'lik istisna tutarı ile giderler düşüldükten sonra kalan tutar, gelir vergisi beyanname ile 25 Mart 2010 tarihine kadar beyan edilecektir.

35. Aynı olarak tahsil edilen kira bedellerinin değeri nasıl tespit ediliyor?

Bazı durumlarda kira bedelinin nakit olarak değil de ayın (TDK: nesne) olarak tahsil edildiği görülmektedir. Ayın olarak tahsil edilen kiralara Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümleri uyarınca emsal bedeli ile paraya çevrilmesi gerekmektedir.

36. Kiracı tarafından ödenen ortak giderler, gayrimenkulü kiraya verenin gayrisafi hasılatına dahil edilir mi?

Kiracı tarafından apartman yönetimine ödenen su, elektrik, yakıt, kapıcı ücreti, temizlik giderleri gibi ortak gider payları, kiraya verene sağlanan bir menfaat olmadıkları için, gayrimenkul sermaye iradının vergilendirilmesinde, mal sahibinin gayrisafi hasılatına dahil edilmezler. Kiracı tarafından apartman yönetimine yapılan bu ödemeler, tamamen faydalanılan hizmetlerin karşılığıdır. Dolayısıyla, kira gelirini elde eden gayrimenkul sahibi yönünden bir gelir unsuru sayılmaz.

37. Binaların dış yüzeylerine konulan reklam panoları için tahsil edilen gelirlerin durumu nedir?

Bu panoların konulduğu alanlar her ne kadar apartman yönetimleri tarafından kiraya verilse de, elde edilen gelirlerin kat maliklerine ait olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla, bu gelirlerin vergilendirilip vergilendirilmemesi de kat malikleri bazında ele alınması gereken bir konudur. Daha açık bir ifade ile söz konusu alanların kiralanmasından elde edilen gelirin kat maliklerinin hissesine düşen kısmı, kat malikleri tarafından ayrı ayrı gayrimenkul sermaye iradı olarak beyan edilmelidir.

Buna göre, apartman yönetimince bu iş dolayısıyla elde edilen kira gelirinin, kat maliklerine dağıtılsa da dağıtılsa da, bu gelir dolayısıyla kat maliklerinin vergi yükümlülüğü bulunmaktadır.

38. Mobilyalı olarak kiraya verilen gayrimenkullerde gayrisafi hasılat nasıl tespit edilir?

Bir gayrimenkulün mobilyalı olarak kiraya verilmesi ile mobilyasız olarak kiraya verilmesi arasında, gayrisafi hasılatın tespiti bakımından bir fark yoktur. Yani mobilyalı olarak kiraya verilen gayrimenkuller için alınan kira bedelinin tamamının, gayrimenkul sermaye iradı olarak kabul edilerek, gayrisafi hasılatı dahil edilmesi gerekir.

39. Kiracı tarafından, gayrimenkule ilave edilen kıymetler gayrisafi hasılatı dahil midir?

Kiracı tarafından gayrimenkulü genişletecek veya gayrimenkulün iktisadi değerini devamlı surette artıracak şekilde gayrimenkule eklenen kıymetler, kira dönemi sonunda, bedelsiz olarak, gayrimenkul sahibine bırakılırsa, bu kıymetlerin emsal bedeli devir tarihi itibarıyla aynı olarak elde edilmiş kira bedeli sayılır.

Örneğin emekli Bay (A)'nın sahibi bulunduğu apartman dairesini konut olarak kiraya verdiğini kabul edelim. Bay (A) önceki yıllardan beri kiracısı olan Bay (B)'den 2008 yılı başından itibaren aylık 1.100 TL kiraya anlaşmıştır. Kiracının kendi kusurundan kullanılamaz hale gelen dairenin ahşap kapısı, 2008/Temmuz ayında değiştirilerek yerine çelik kapı taktırılmıştır. Ancak kiracının Eylül ayında tayini çıkmış ve çelik kapı bedelini ev sahibinden tahsil etmeden, 30 Eylül 2008 tarihinde evi boşaltmıştır. Kiracı bütün kiralalarını da zamanında ödemiştir. Ev sahibi 2008 yılının sonuna kadar evine yeni kiracı bulamamıştır.

Ev sahibi kiracı tarafından taktırılmış olan çelik kapının değerinin tespiti için Takdir Komisyonu'na başvurmuş ve Takdir Komisyonu tarafından çelik kapının değeri 1.500 TL olarak belirlenmiştir. Bu durumda ev sahibi tarafından 2008 yılında elde edilen gayrisafi hasılat aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Alınan kiralalar (1.100 x 9)	: 9.900 TL
Çelik kapının emsal bedeli	: 1.500 TL
Toplam gayrisafi hasılat	: 11.400 TL

40. Kira peşin tahsil edilirse, tahsil edildiği yılın geliri olarak mı değerlendirilir?

Gelecek yıllara ilişkin olarak peşin tahsil edilen kiralalar, ilgili oldukları yıl/yılların geliri olarak dikkate alınır. Bu nedenle, bu tutarlar, tahsil edildikleri yılın gayrisafi hasılatına dahil edilmeyecektir.

Ancak, bu uygulamanın iki istisnası, ölüm ve memleketi terk halleridir. Bu durumlarda, peşin tahsil edilen kiralaların da, söz konusu olayların meydana geldiği yılın geliri olarak beyan edilip, vergilendirilmesi gerekmektedir.

Bay (A) sahip olduğu gayrimenkulü 2008 yılının başında aylık 1.000 TL'den kiraya vermiştir. Kiracıdan 2 yıllık kirayı 2 Ocak 2008 tarihinde peşin olarak tahsil etmiştir. Bu durumda (1.000 x 12 =) 12.000 TL 2008 yılının, (1.000 x 12 =) 12.000 TL de 2009 yılının hasılatı kabul edilecektir. Ancak Bay (A) 2008 yılı içerisinde ölürse veya memleketi terk ederse, tahsil ettiği kira bedelinin tümü (24.000 TL) 2008 yılının hasılatı sayılacaktır.

IV. Vergi matrahının hesaplanmasında indirilecek giderler

41. Kira gelirinun vergilendirilmesinde, “safi irat” (net gelir) neyi ifade etmektedir?

GMSİ'nin vergilendirilmesinde safi irat kavramı, gayrisafi hasılatın, bu iradın sağlanması ve devam ettirilmesi için yapılması gerekli olan ve Gelir Vergisi Kanunu'nda indirimi kabul edilen giderlerin indirilmesinden sonra kalan tutarı ifade etmektedir.

42. Mükellefler, safi iradın belirlenmesi sırasında hangi yöntemleri kullanabilirler?

Mükellefler safi iradı hesaplarırken, iki farklı gider yöntemini kullanabilirler. Bunlar “gerçek gider” ve “götürü gider” yöntemleridir. Bu yöntemlerin seçimi konusunda mükellefler serbest bırakılmışlardır. Mükellefler, belirtilen gider usulleri arasında, ortaya çıkacak vergi yükünü dikkate alarak, serbestçe tercih yapabileceklerdir. Ancak, götürü gider usulünü tercih eden bir mükellefin, iki yıl geçmedikçe bu usulden gerçek gider usulüne geçmesi mümkün değildir.

Örneğin, sahibi bulunduğu konuttan 2008 yılında 20.000 TL kira geliri elde eden bir kişinin, bu yıl içinde yaptığı indirilebilir nitelikteki giderleri toplamı 8.000 TL olduğu varsayımı ile kişinin, gerçek veya götürü gider usulünü seçmesi halinde hesaplanan vergi matrahları ve bunlar üzerinden ödenecek vergi tutarları aşağıdaki gibi olacaktır.

Gerçek gider usulü

Gayrisafi hasılat	20.000 TL
İstisna tutar (-)	2.400 TL
Kalan (20.000 – 2.400)	17.600 TL
Gerçek gider (8.000 x 17.600 / 20.000) (-)	7.040 TL
Gelir vergisi matrahı (17.600 – 7.040)	10.560 TL
Hesaplanan (ödeneccek) gelir vergisi	1.722 TL

Götürü gider usulü

Gayrisafi hasılat	20.000 TL
İstisna tutar (-)	2.400 TL
Kalan (20.000 – 2.400)	17.600 TL
Götürü gider (17.600 x % 25) (-)	4.400 TL
Gelir vergisi matrahı (17.600 – 4.400)	13.200 TL
Hesaplanan (ödeneccek) gelir vergisi	2.250 TL

43. Her gayrimenkul için ayrı yöntem kullanılabilir mi?

Seçilen gider usulünün, mükellefin, sahip olduğu gayrimenkullerden elde ettiği gelirlerin tamamı için uygulanması zorunludur. Bu gayrimenkullerden bir kısmı için gerçek gider, diğer kısmı için ise götürü gider yöntemi uygulanamaz.

44. Aynı gayrimenkule hisse ile sahip olanlar, farklı gider yöntemi kullanabilirler mi?

GVK'nın 74. maddesinde, mükellef bazında bir tercih hakkı tanınmaktadır. Bu nedenle, aynı gayrimenkule müştereken sahip olan iki kişinin tercih edecekleri gider usulü konusunda bir sınırlama bulunmamaktadır. Dilerlerse, bu iki mükellef, aynı gayrimenkulden elde ettikleri kira gelirlerinin beyanı sırasında, farklı gider usullerini tercih edebilirler.

45. Götürü gider usulü nedir?

Götürü gider usulünde, mükelleflerin beyan ettikleri kira gelirinden, varsa istisna tutarı düşüldükten sonra kalan kısmın % 25' i gider olarak indirilmektedir.

Ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek zorunda olanlar, kiraya verdikleri konutlardan elde ettikleri gelirlere istisna uygulayamazlar. Ayrıca bu istisna sadece konut kira gelirleri açısından geçerli olup, işyerinden elde edilen kira gelirlerine uygulanamaz.

Belirtilen şekilde istisna uygulaması olmayan gelirlere ise götürü gider doğrudan gayrisafi hasılatın % 25'i şeklinde hesaplanacaktır. Bu şekilde gider olarak indirilen tutarın belgelendirilmesine ihtiyaç olmayacaktır.

Örneğin, sahibi olduğu konuttan, 2008 yılında, 9.000 TL kira geliri elde eden bir kimsenin, bu gelirinden önce 2.400 TL'lik istisna tutarı düşülecek, kalan tutarın da % 25'i götürü gider olarak kabul edilecektir.

Gayrisafi hasılat	9.000,00
İstisna tutar (-)	2.400,00
Kalan (9.000 – 2.400)	6.600,00
Götürü gider (6.600 x % 25)	1.650,00
Beyannameye dahil edilecek kira geliri (6.600 – 1.650)	4.950,00

Yukarıdaki örnekteki kişinin, örneğin serbest çalışan bir avukat (serbest meslek erbabı) olması durumunda ise beyannameye dahil edilecek kira geliri aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Gayrisafi hasılat	9.000,00
İstisna tutar (-)	---
Kalan	9.000,00
Götürü gider (9.000 x % 25)	2.250,00
Beyannameye dahil edilecek kira geliri (9.000 – 2.250)	6.750,00

46. Götürü gider usulü, hakların kiralanmasından elde edilen gelirler için de uygulanabilir mi?

GVK'nın 74. maddesinde, sahip oldukları hakları kiraya verenlerin, götürü gider uygulaması kapsamı dışında oldukları hükmü yer almaktadır. Buna göre götürü gider usulü, sadece malların kiralanmasından elde edilen kira gelirlerinin vergilendirilmesinde uygulanabilecektir.

47. İstisna tutarı ve giderler, beyan edilen gayrisafi hasılatın hangi sırayla indirilir?

Kira geliri dışında başkaca beyana tabi geliri bulunmayan bir mükellefin, beyan ettiği gayrisafi hasılatın, önce istisna tutarı, daha sonra da GVK'nın indirimine izin verdiği gerçek giderler (yada % 25 oranında götürü gider) indirilecektir.

48. Gayrisafi hasılatın indirilebilecek gerçek giderler nelerdir?

Gayrimenkul sermaye iradının beyanı sırasında, aşağıdaki giderlerin, belgelendirilmek koşuluyla, gayrisafi hasılatın indirilebilmesi mümkündür.

- a. Kiraya veren tarafından ödenen aydınlatma, ısıtma, su ve asansör giderleri,
- b. Kiraya verilen malların idaresi için yapılan ve gayrimenkulün ehemmiyeti ile mütenasip olan idare giderleri,
- c. Kiraya verilen mal ve haklara müteallik sigorta giderleri,
- d. Kiraya verilen mal ve haklar dolayısıyla yapılan ve bunlara sarf olunan borçların faizleri,
- e. Konut olarak kiraya verilen bir adet gayrimenkulün iktisap yılından itibaren beş yıl süre ile iktisap bedelinin % 5'i (Bu indirim, sadece ilgili gayrimenkule ait hasıllata uygulanır. Ancak, indirilmeyen kısım GVK 88. maddenin 3. fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmaz),
- f. Kiraya verilen mal ve haklar için ödenen vergi, resim, harç ve şerefiyelerle kiraya verenler tarafından ödenmiş olmak şartıyla belediyelere ödenen harcamalara iştirak payları,
- g. Kiraya verilen mal ve haklar için ayrılan amortismanlar,
- h. Kiraya verenin yaptığı onarım giderleri (Emlakın iktisadi değerini artıracak surette tevsi, tadili veya bunlara ilaveler yapılması için ihtiyar olunan giderler onarım gideri sayılmaz),
- i. Kiraya verilen mal ve haklara ait bakım ve idame giderleri,
- j. Kiraladıkları mal ve hakları kiraya verenlerin ödedikleri kiralara ve diğer gerçek giderler,
- k. Kiraya verilen mal ve haklarla ilgili olarak mukavelenameye kanuna veya ilama istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar,
- l. Sahibi buldukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konutun kira bedeli (Kira indirimi gayri safi hasıllattan yukarıdaki giderler düşüldükten sonra, kalan miktar üzerinden yapılır. Kiranın indirilemeyen kısmı 88. maddenin 3. fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmaz).

Gayrimenkul sermaye mahiyetindeki mal ve hakların kısmen kiraya verilmesi halinde, yukarıda yazılı giderlerden yalnız bu kısma isabet edenler hasıllattan indirilebilir.

49. Gerçek giderlerin, gayrisafi hasıllattan indirilecek tutarı nasıl hesaplanır?

Konut kira gelirlerinin vergilendirilmesinde, gayrisafi hasıllattan indirilebilecek gerçek giderlerin toplam tutarı, aşağıdaki formüle göre hesaplanacaktır.

Giderler toplamı x (istisna düşüldükten sonraki gayrisafi hasıllat / gayrisafi hasıllat)

Örneğin, 2008 yılında 12.000 TL konut kira geliri elde eden kişinin, bu yıl içinde yaptığı indirilebilir nitelikteki harcamaların toplamı 7.000 TL'dir. Bu giderlerin istisna düşüldükten sonra kalan gelire isabet eden kısmı, yani hasıllattan indirilebilecek olan gerçek gider tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$7.000 \times [(12.000 - 2.400) / 12.000] = 5.600 \text{ TL}$$

Buna göre ödenecek gelir vergisi aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Gayrisafi hasılat	12.000
İstisna tutar (-)	2.400
Kalan (12.000 – 2.400)	9.600
İndirilebilecek gider (-)	5.600
Gelir vergisi matrahı (9.600 – 5.600)	4.000
Hesaplanan (ödenecek) gelir vergisi	600

Geliri elde eden kişinin ticari, zirai veya serbest meslek faaliyeti dolayısıyla gelirlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorunda olan bir kişi olması durumunda ise bu istisnadan yararlanılamayacaktır. Bu durumda, gerçek giderlerin tamamı gayrisafi hasılatтан düşülebilecektir.

Yukarıdaki örnekteki kişinin gerçek usulde vergilendirilen ticaret erbabı olması durumunda beyannameye dahil edilecek olan net kira geliri aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Gayrisafi hasılat	12.000
İstisna tutar (-)	---
Kalan	12.000
İndirilebilecek gider (-)	7.000
Beyannameye dahil edilecek kira geliri (12.000 – 7.000)	5.000

50. İndirim konusu yapılacak bir giderin mutlaka ödenmiş olması gerekir mi?

Gayrimenkul sermaye iradında, gelir yönünden tahsil esaslı kabul edilmiş olmasına rağmen, giderler yönünden tahakkuk esaslı geçerlidir. Bu nedenle, safi iradın tespiti sırasında indirim konusu yapılacak gerçek giderlerin mutlaka ödenmiş olması gerekmemektedir. Ancak, gidere ilişkin belgenin alınmış olması zorunludur.

51. Kısmen kiraya verilen bir gayrimenkulün kira gelirinden, gayrimenkulün iktisap bedelinin % 5'i gider olarak indirilebilir mi?

Kısmen kiraya verilen bir gayrimenkulden elde edilen kira gelirinden, iktisap (satın alma) tarihinden itibaren 5 yıl süreyle, gayrimenkulün toplam iktisap bedelinin % 5'inin gider olarak indirilmesi mümkün değildir. Buna göre %5'lik indirimin, iktisap bedelinin tamamı üzerinden değil, kiraya verilen kısma isabet eden bedel üzerinden hesaplanması gerekmektedir.

52. Gayrimenkulün iktisap bedelinin %5'i olarak hesaplanan tutar, kira gelirinden fazla olursa aradaki fark, zarar olarak kabul edilir mi?

İktisap bedelinin % 5'i olarak hesaplanan gider unsurunun, kira gelirinden fazla olması halinde, aradaki fark, GVK'nın 74. maddesi hükmü uyarınca, gider fazlalığı sayılmaz. Bunun anlamı ise söz konusu giderin gelirden fazla olması nedeniyle ortaya çıkan zararın, bir başka kaynaktan sağlanan gelirden düşülemeyeceğidir. Aynı şekilde bu şekilde bu zararlar gelecek yıla da devredilemez. Bu nedenle, gelirin beyanı sırasında, gayrisafi hasılatтан, öncelikle, Kanunda yazılı diğer giderlerin indirilmesi gerekmektedir.

Serbest meslek erbabı Bay (C) Ocak 2008'de 300.000 TL'ye bir gayrimenkul satın almıştır. Söz konusu gayrimenkulü 1 Şubat 2008 tarihinden itibaren aylık 1.200 TL'den konut olarak kiraya vermiş ve 2008 yılında 11 aylık kira bedelini tahsil etmiştir. Beyannameye gerçek gider

yöntemini seçmiştir. Bay (C) ayrıca serbest meslek faaliyeti kapsamında 2008 yılında 60.000 TL gelir elde etmiştir.

Bay (C) serbest meslek erbabı olduğundan dolayı, bu faaliyeti kapsamında elde ettiği 60.000 TL'lik serbest meslek kazancı için 25 Mart 2009 tarihine kadar yıllık gelir vergisi beyannamesi verecektir. Bay (C) serbest meslek erbabı olduğu için, elde ettiği konut kira geliri dolayısıyla istisnadan da yararlanamayacaktır.

Beyan edilecek gayrimenkul sermaye iradının tespiti sırasında indirilebilecek gider tutarı aşağıdaki şekilde tespit edilecektir.

Gerçek gider tutarı = 300.000 x % 5 = 15.000 TL

Elde edilen konut kirası (1.200 x 11)	13.200
İstisna tutar (-)	---
Kalan	13.200
İndirilebilecek gider (-)	15.000
Beyannameye dahil edilecek kira geliri (13.200 – 15.000)	0

Buna göre Bay (C) tarafından verilecek olan gelir vergisi beyannamesinde, gayrimenkul sermaye iradından kaynaklanan (15.000-13.200=) 1.800 TL'lik gider fazlalığı, serbest meslek kazancından düşülemeyecektir. Ayrıca bu tutarın sonraki yıllarda beyan edilecek olan gelirlerden indirimi de söz konusu olmayacaktır. 60.000 TL tutarındaki serbest meslek kazancı üzerinden hesaplanan 15.648 TL'lik gelir vergisi ise ilki Mart sonunda, ikincisi de Temmuz ayının sonunda olmak üzere 2 eşit taksitte vergi dairesine ödenecektir.

53. Kiralanan bir taşıt için sahibinin ödediği motorlu taşıtlar vergisi, gider olarak indirilebilir mi?

Kanunda, indirilebilecek giderler arasında, kiraya verilen mal ve haklar için ödenen vergi, resim ve harçlar da sayılmaktadır. Ancak Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 14. maddesinde, kiralanan taşıtlar için ödenen motorlu taşıtlar vergisinin, bazı istisnaları dışında, safi iradın belirlenmesinde gider olarak indirilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Anılan maddede bu istisnalardan biri olarak, kanuna bağlı (II) sayılı tarifede gösterilen taşıtlar belirtilmiştir. Bu tarifede, minibüs, otobüs, kamyon, kamyonet, çekici ve benzerleri yer almaktadır. Özetle, bu taşıtların kiralınması halinde, bunlar için ödenecek motorlu taşıtlar vergisi gider olarak indirilebilecektir. Bunlar dışındaki taşıtlar için, örneğin otomobiller için ödenen vergilerin gider olarak indirilebilmesi ise mümkün değildir.

Diğer istisna ise, ticari amaçla kullanılan uçak ve helikopterler ile taşıt kiralama faaliyeti ile uğraşan işletmelerin bu amaçla kiraya verdikleri taşıtlardır. Bunlar için ödenen motorlu taşıtlar vergisi de gider olarak indirilebilmektedir.

54. Sahibi oldukları konutları kiraya vererek, kendileri kirada oturan kişilerin ödediği kiralar gider olarak indirilebilir mi?

Sahibi oldukları konutları başkalarına kiraya vererek, kiraladıkları bir başka konutta oturanların ödedikleri kira bedelleri, elde ettikleri kira gelirinin beyanı sırasında gerçek gider olarak indirilebilir. Ancak, madde metninde de belirtildiği gibi, indirim konusu yapılabilecek olan tutar, oturlan konut için ödenen kira bedelidir. Sahibi olduğu konutlardan birini kiraya veren kişinin

kiraladığı işyeri için ödediği kirayı elde ettiği kira gelirinden indirebilmesi hiç bir şekilde mümkün değildir.

55. Oturulan konut için ödenen kira, kiraya verilen konuttan elde edilen kira gelirinden fazla ise aradaki fark zarar olarak kabul edilir mi?

GVK'nın, "Giderler" başlığını taşıyan 74. maddesinde, indirilebilecek giderler olarak sayılanlardan biri de, sahibi oldukları konutu kiraya verenlerin, kira ile oturdukları konutların kira bedelleridir. Ancak ilgili bentte, bu şekilde indirim konusu yapılan kira bedelinin indirilemeyen kısmının gider fazlalığı sayılmayacağı hükmü bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu şekilde ortaya çıkan gider fazlalıkları, zarar olarak kabul edilmeyecektir.

Bu sebeple, söz konusu indirimin, Kanunda sayılan diğer giderler indirildikten sonra yapılması gerekmektedir.

56. Oturulan konut için ödenen kira bedeli, sahip olunan işyerinin kiraya verilmesinden sağlanan kira gelirinden indirilebilir mi?

Kanunda, oturulan konut için ödenen kira bedelinin, ancak, sahip olunan konutun kiraya verilmesinden sağlanan kira gelirinden indirilebileceği hükme bağlandığından, bu mümkün değildir.

57. Yaz mevsiminde kiralanan yazlıklar için ödenen kiralar, gayrisafi hasılatın tespiti sırasında indirilebilir mi?

Kira ile oturulan konutun kira bedelinin, sahibi bulunulan konuttan elde edilen kira gelirinden indirilebilmesi için, burada yerleşmek maksadıyla oturuyor olmak gerekir. Konut, bir kişinin devamlı yerleşmek amacıyla oturduğu yer anlamındadır. Bir başka ifade ile ikametgahıdır. Bu nedenle, sahip oldukları konutu kiraya verenlerin, geçici olarak kiraladıkları yazlıklar için ödedikleri kira bedellerini gider olarak indirebilmeleri mümkün değildir.

58. Yurtdışında ödenen konut kirası, yurtdışında kiraya verilen konuttan sağlanan gelirden indirilebilir mi?

Bu konuda verilen yargı kararlarından sonra, Bakanlığın konuyla ilgili son görüşü, yurt dışında ödenen konut kiralalarının da, yurt içindeki konuttan elde edilen kira gelirinden indirilebileceği şeklindedir.

59. Ödenen konut kirası, eşe ait konutun kiraya verilmesinden sağlanan kira gelirinden indirilebilir mi?

1998 yılında, 4369 sayılı Kanunla, "Aile Reisi Beyanı" uygulamasının kaldırılmıştır. Bu nedenle eşlerden biri adına kiralanan bir gayrimenkulün kira bedelinin, diğer eşe ait bir gayrimenkulden sağlanan kira gelirinden indirilmesi mümkün değildir.

60. Kamu konutları (lojmanlar) için ödenen kira bedelleri, indirim konusu yapılabilir mi?

Oturulan lojman için ödenen kira bedeli, konut olarak kiraya verilen gayrimenkulden elde edilen kira gelirinden indirilebilir. Ancak, diğer giderlerde olduğu gibi, bunun da belgelendirilmesi gerekmektedir.

61. Amortisman, binaların hangi değeri üzerinden hesaplanır, oranı nedir?

Kiraya verilen binalardan elde edilen iradın safi tutarının tespiti sırasında indirim konusu yapılan giderlerden biri olan amortismanlar,

- Biliniyorsa, maliyet bedeli üzerinden,
- Bilinmiyorsa, bina ve araziler için emlak vergisi değeri, diğer mallar için emsal değeri üzerinden,

hesaplanmalıdır. Amortisman oranı % 2'dir.

Buna göre örneğin 300.000 TL'ye alınmış olan bir konutun kiraya verilmesi durumunda, 1 yıl içerisinde elde edilen kira gelirinin beyan edilecek tutarının tespiti sırasında, gayrisafi hasıllattan (300.000 x % 2=) 6.000 TL tutarındaki amortisman gider olarak düşülebilecektir. Bunun için gerçek gider yönteminin seçilmiş olması gerekmektedir.

62. Boş arazi ve arsalar için de amortisman ayrılabilir mi?

Kiralamaya konu olan boş arazi ve arsalar, amortismanına tabi değildir. Dolayısıyla, bunlarla ilgili olarak maliyet bedeli üzerinden amortisman hesaplanması ve bu giderin, elde edilen kira gelirinden indirilmesi mümkün değildir.

63. İndirim konusu yapılabilecek olan, onarım giderinden kastedilen nedir?

Safi iradın tespitinde indirimine izin verilen onarım gideri, gayrimenkulün iktisadi değerini artıracak surette, tevsii, tadili veya bunlara ilaveler yapılması için yapılan giderler dışındaki giderlerdir.

Kalorifer veya elektrik tesisatının onarılması, boya-badana vb. için yapılan harcamalar, bu kapsamda değerlendirilebilir.

64. Gayrimenkulün kısmen kiralanması durumunda, yapılan giderlerin tamamı indirilebilir mi?

Böyle bir durumda, yapılan giderlerin ancak kiralanana kısma isabet eden tutarı, indirim konusu yapılabilir. Bu nedenle yapılan giderlerin öncelikle indirilebilir ve indirilemez gider olarak ikiye ayrılması ve safi iradın tespitinde, sadece indirilebilir giderlerin, kiralanana kısma isabet eden bölümünün dikkate alınması gerekmektedir.

65. Kiracısı tarafından bir başkasına kiralanana bir gayrimenkul için ödenen kira bedeli, tahsil edilen kira bedelinden indirilebilir mi?

Kiraladığı gayrimenkulü bir başkasına kiralayan kiracı da, elde ettiği kira gelirini, gayrimenkul sermaye iradı olarak beyan etmek zorundadır. Böyle bir durumda, kiracının, tahsil ettiği kira bedelinden, aynı gayrimenkul için ödediği kira bedelini indirme hakkı bulunmaktadır.

V. Emsal kira bedeli uygulaması

66. “Emsal kira bedeli esası” nedir?

Emsal kira bedeli esası uygulaması, gayrimenkul sermaye iratlarının vergilendirilmesinde kullanılan bir vergi otokontrol müessesesidir. Uygulama, beyan edilecek gayrimenkul sermaye iratlarının, kiralanan bina veya arazinin özel yetkili mercilerce veya mahkemelerce takdir veya tespit edilmiş kirasının, bu suretle tespit edilmiş kira mevcut değilse, vergi değerinin % 5'i olarak tanımlanan bir sınırdan daha düşük olamayacağı esasına dayanmaktadır.

Örneğin 2008 yılı emlak vergisine esas değeri 200.000 TL olan bir gayrimenkulün kiraya verilmiş olması halinde, bu gayrimenkulle ilgili olarak, anılan yıl için beyan edilecek gayrimenkul sermaye iradının gayrisafi tutarının, $(200.000 \times \% 5 =)$ 10.000 TL'den daha düşük olmaması gerekmektedir.

Gayrimenkulün 12 aydan kısa süreli olarak kiraya verilmesi durumunda, emsal kira bedeli karşılaştırması yapılırken de kiraya verilen ay sayısı dikkate alınacaktır. Örneğin yukarıdaki gayrimenkulün aylık 1.000 TL'den 2008 yılı içerisinde sadece 8 ay kiraya verilmesi durumunda, yıllık emsal kira bedeli olan 10.000 TL üzerinden değil, elde edilen kira geliri olan $(1.000 \times 8 =)$ 8.000 TL üzerinden vergileme yapılacaktır. Çünkü 2008 yılında elde edilen kira geliri 8 aylık olduğu için emsal kira bedelinin altında kalmıştır. Oysa yıllık kira bedeli olan $(1.000 \times 12 =)$ 12.000 TL emsal kira bedelinin üzerindedir.

Kiralamaya konu edilen bina ve arazi dışındaki diğer mal ve hakların emsal kira bedeli ise, bu mal ve hakların maliyet bedelinin yada bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Kanunu'nun servetlerin değerlendirilmesi ile ilgili hükümlerine göre tespit edilmiş değerlerinin % 10'udur.

67. Kiranın bankadan ödenmesi durumunda emsal kira bedeli esası uygulanır mı?

Maliye Bakanlığı, emsal kira bedeli esasının uygulanmasına ilişkin olarak 05.01.1999 tarih ve 1999/1 sayılı İç Genelgede bu konuya ilişkin açıklama yapmıştır. Buna göre, elde edilen gerçek kira gelirinin, kira sözleşmesi, ödemeye ilişkin banka dekontu veya havale makbuzu gibi belgelerle veya kiracının ifadesi ile ispat edilebildiği durumlarda, ayrıca emsal kira bedeli karşılaştırılması yapılmayacaktır. İç genelgeye göre emsal kira bedeli uygulaması, sadece kira bedelinin bilinmediği yada muvazaalı olduğu durumlarda yapılacaktır.

68. Emsal kira bedeli esası hangi hallerde uygulanmaz?

GVK'da, emsal kira bedeli uygulamasının istisnaları 4 başlık altında sayılmıştır.

- Boş kalan gayrimenkullerin muhafazaları maksadıyla bedelsiz olarak başkalarının ikametine bırakılması,
- Binaların, mal sahiplerinin çocuklarının, ana-babalarının veya kardeşlerinin ikametine tahsis edilmesi (her biri için ancak bir konut tahsisi için uygulanmaktadır),
- Mal sahibi ile birlikte akrabaların da aynı evde veya dairede ikamet etmeleri,
- Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan kiralamalar.

69. Sahibi olduğu konutu çocuğunun oturması için tahsis eden kişi, emsal kira bedeli esasına tabi midir?

Sahibi olduğu konutu çocuğunun oturması için tahsis eden ve kira almayan kişi emsal kira bedeli uygulaması kapsamında değildir.

Burada dikkat edilmesi gereken en önemli konu, kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kiralama hariç, emsal kira bedeli esasının uygulanmayacağı belirtilen kiralamalarda, kira alınmayan gayrimenkulün konut olarak kullanılması zorunluluğudur. Örneğin sahibi olduğu bir işyerini kira almadan çocuğunun kullanımına tahsis eden kişinin, işyerinin emsal kira bedeli üzerinden gayrimenkul sermaye iradı beyan ederek, bu gelirin vergisini ödemesi gerekmektedir.

70. Emsal kira bedeli uygulaması konusunda yargı organlarının görüşü nasıldır?

Yargı organlarınca verilen çeşitli kararlarda,

- Emsal kira bedeli ölçüsünün, kanuni ölçüt olduğu, bu esasa göre ikmalen tarhiyat yapılması gerekirken, takdir komisyonunca yetkisiz olarak matrah takdir edilemeyeceği,
- Beyan edilen kira gelirin doğru olduğunun ispatlanması halinde, emsal kira bedelinin uygulanamayacağı,
- Beyanda bulunulan kira gelirinden daha fazla gelir elde edildiği saptanmadan, emsal kira bedeline göre tarhiyat yapılamayacağı,

vurgulanmıştır.

VI. Gayrimenkul sermaye iradında istisna ve beyan sınırı uygulamaları

71. Kira gelirinde istisna tutarı ne kadardır?

İstisna uygulaması, sadece, gayrimenkullerin mesken olarak kiraya verilmesinden sağlanan hasılat için söz konusudur. İstisna tutar, her yıl yeniden belirlenmektedir. 2008 yılında, mesken olarak kiraya verilen gayrimenkullerden elde edilen kira gelirlerinin 2.400 TL'si gelir vergisinden istisnadır. Bu istisna tutarı 2009 yılında elde edilen gelirler için 2.600 TL olarak uygulanacaktır.

İşyeri olarak kiraya verilen gayrimenkuller ile hakların kiralanmasından elde edilen gelirler için, istisna uygulaması söz konusu değildir.

72. İstisna tutarının altında kalan gelirler için beyanname verilir mi?

GVK'nın 86. maddesinde kazançları, belirlenmiş istisna tutarlarının altında kalanların (beyana tabi başka bir geliri bulunmaması koşuluyla), beyanname vermeyecekleri hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, sahibi oldukları meskenlerden 2008 yılında elde ettikleri (tahsil ettikleri) kira gelirleri toplamı 2.400 TL'yi aşmayanlar, yıllık gelir vergisi beyannamesi vermeyeceklerdir.

Aynı konuta birden fazla kişinin sahip olması durumunda, 2008 yılında bunların her birinin hissesine düşen kira payının, 2.400 TL'yi aşması halinde yıllık gelir vergisi beyannamesi verme zorunluluğu doğacaktır. Toplam kira bedeli istisna tutarının üzerinde olsa bile, bu tutardan her bir ortağın payına düşen gelirin 2.400 TL'lik istisnadan altında kalması durumunda, ortaklardan hiç biri için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecektir.

73. Belirlenen istisnadan, kira gelirini elde eden herkes yararlanabilir mi?

Kira gelirleri için belirlenen istisnadan, beyan etmek zorunda olduğu ticari, zirai veya mesleki kazancı bulunmayan ve gayrimenkulünü konut olarak kiraya veren tüm gerçek kişiler yararlanabilir.

Ancak istisna tutarının üzerinde kira geliri elde etmelerine rağmen bu gelirlerini beyan etmeyen veya eksik beyan edenler, söz konusu istisnadan yararlanamayacaklardır.

74. Birden fazla sayıda konutunu kiraya verenler, bunların her biri için ayrı ayrı istisnadan yararlanabilirler mi?

Bir kişi tarafından beyan edilmesi gereken kira gelirlerinin toplamına tek bir istisna tutarı uygulanabilmektedir. Dolayısıyla, kira gelirlerinin elde edildiği konut sayısının birden fazla olması, bunların her biri için ayrı ayrı istisnadan yararlanılmasını sağlamamaktadır. Bu durumda olan kişiler, sahip oldukları tüm konutlardan elde ettikleri kira gelirleri toplamı için tek bir istisna tutarından yararlanabileceklerdir.

Örneğin sahibi bulunduğu 5 adet konutu kiraya veren bir kişi, bu konutlardan 2008 yılında toplam 60.000 TL kira geliri elde ettiğinde, $(60.000 - 2.400 =)$ 57.600 TL'den giderleri de düşüktükten sonra kalan tutar üzerinden vergi ödeyecektir.

75. Kira geliri elde edilen konutun birden fazla kişiye ait olması halinde, istisna nasıl uygulanır?

Kira geliri elde edilen konutun birden fazla kişiye ait olması durumunda (bunların karı-koca olmaları durumu değiştirmez), konuta sahip olan ve elde ettiği kira geliri için beyanname vermek zorunda olan her kişi belirlenen istisna tutarından ayrı ayrı yararlanabilecektir.

Örnek:

Karı koca % 50 oranında ortak oldukları bir konutu aylık 2.500 TL'ye kiraya vermişlerdir. 2008 yılında bu konuttan toplam (2.500 x 12=) 30.000 TL kira almışlardır. Aynı ayrı verecekleri beyannamelerinde her ikisi de götürü gider usulünü seçmişlerdir. Buna göre Bay (A) ve Bayan (B)'nin 1-25 Mart 2009 döneminde verecekleri gelir vergisi beyannamesi uyarınca ödeyecekleri gelir vergi aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

	Bay (A)	Bayan (B)
Gayrisafi hasılat (30.000 / 2)	15.000	15.000
İstisna tutar (-)	2.400	2.400
Kalan (15.000 – 2.400)	12.600	12.600
Götürü gider (12.600 x % 25) (-)	3.150	3.150
Gelir vergisi matrahı (12.600 – 3.150)	9.450	9.450
Hesaplanan (ödenen) gelir vergisi	1.500	1.500

76. Yıl içinde konut olarak kiraya verilen bir gayrimenkulde istisna nasıl uygulanır?

Kiralama, yılın başında yada içinde, ne zaman yapılmış olursa olsun, o yıl elde edilen kira gelirinden, istisna tutarın tamamı düşülebilir. Örneğin, Ağustos/2008 ayında konut olarak kiraya verilen bir gayrimenkulden, bu yıl içinde (5 aylık sürede), 6.000 TL kira geliri elde edilmiş olsun. Gayrimenkul sahibi, bu gelirini, istisna tutarının üzerinde olması sebebiyle beyan edecektir. Bu tutardan, yılın sadece 5 aylık dönemde elde edilmiş olmasına rağmen, 2.400 TL'lik istisnanın tamamını indirebilecektir.

77. İşyerinden elde edilen kira gelirleri için de istisna uygulaması var mı?

İstisna sadece konutlardan elde edilen kira gelirleri için geçerlidir. İşyerinin kiraya verilmesinden elde edilen gelirlere bu istisna uygulanmamaktadır. Ancak beyanname verilmeyecek gelirlerin sayıldığı Gelir Vergisi Kanunu'nun 86. maddesinde "beyan sınırı" olarak tanımlayabileceğimiz bir uygulama yer almaktadır.

Buna göre Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak şartıyla, beyana tabi menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının 2008 yılı için 19.800 TL'nin altında kalması durumunda, bu gelirler beyan edilmeyecektir. Söz konusu gelirlerin bu tutarı aşması durumunda ise tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları için 2009 yılında uygulanacak olan beyan sınırı ise 22.000 TL olarak dikkate alınacaktır.

78. İstisna ile beyan sınırı arasındaki fark nedir?

İstisna vergi kanunları uyarınca bazı gelirlerin vergi dışı bırakılmasıdır. Yukarıda bahsettik. Gerçek kişiler tarafından 2008 yılında konut olarak kiraya verilen gayrimenkullerden elde edilen gelirlerin 2.400 TL'si gelir vergisinden istisnadır. Buna göre 2008 yılı içerisinde örneğin 2.000 TL konut kira geliri elde eden bir kişi bu gelirini beyan etmeyecektir.

İşyerinden elde edilen kira geliri için ise 19.800 TL'lik bir beyan sınırı söz konusudur. Örneğin bir kişi kiraya verdiği işyerinden 2008 yılında 15.000 TL brüt gelir elde ettiyse ve bu gelir üzerinden ödemeyi yapan kiracı tarafından tevkifat (vergi kesintisi) yapıldıysa, bu gelir de beyan edilmeyecektir. Buraya kadar istisna ile beyan sınırı arasında bir fark yok gibi görünüyor.

Fark, yukarıda belirtilen istisna ve beyan sınırlarından fazla gelir elde edildiğinde ortaya çıkıyor. Örneğin bir gerçek kişi tarafından konut olarak kiraya verilen gayrimenkulden 2008 yılında 8.000 TL kira geliri elde edildiğini varsayalım. Bu durumda söz konusu gelirin 2.400 TL'si gelir vergisinden istisna olduğundan, istisna tutarı aşan kısım beyan edilecektir. Yani bu kişi tarafından 2008 yılına ilişkin beyannameye hesaplanan (8.000 – 2.400 =) 5.600 TL gelirden, giderler düşüldükten sonra kalan net gelir beyan edilecektir.

2008 yılında 25.000 TL brüt işyeri kira geliri elde eden bir kişi ise bu tutar 19.800 TL'lik beyan sınırını aştığı için, aşan kısmı değil, gelirin tamamı olan 25.000 TL'yi beyan edecek, bu tutardan sadece giderler düşülecektir. İşte istisna ve beyan sınırı arasındaki fark budur.

79. İşyeri kira gelirlerinde beyan sınırı nasıl uygulanmaktadır?

2008 yılında işyeri olarak kiraya verilen gayrimenkullerden elde edilen kira gelirin gayrisafi tutarının 19.800 TL'yi aşması halinde, bu gelirin yıllık gelir vergisi beyannameyi ile beyanı gerekmektedir. Buna göre beyan edilecek tutar, gelirin 19.800 TL'yi aşan kısmı değil, tamamı olacaktır.

80. Hem konut hem de işyeri kira geliri olan bir kişi, istisna ve beyan sınırını nasıl dikkate alacaktır?

Konut olarak kiraya verilen gayrimenkulden 2008 yılında elde edilen kira gelirin 2.400 TL'den fazla olması durumunda, 2.400 TL'lik istisna tutarı aşan gelir beyan edilecektir. Bu beyannameye işyeri kira gelirin dahil edilip edilmeyeceği konusu ise aşağıdaki şekilde değerlendirilecektir.

Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak şartıyla, beyana tabi menkul ve gayrimenkul sermaye iratları toplamının 2008 yılı için 19.800 TL'yi aşması durumunda, söz konusu gelirlerin beyan edilmesi gerekmektedir. 19.800 TL'lik beyan sınırı ile yapılacak karşılaştırmada, tevkifat yolu ile vergilendirilmiş olan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile istisna sonrası kalan konut kira gelirlerinin toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Örnek

Gerçek kişi (A) kiraya vermiş olduğu konuttan 2008 yılında 6.000 TL kira geliri tahsil etmiştir. Ayrıca (A) sahibi bulunduğu işyerini de aylık brüt 1.400 TL'den bir şirkete kiralamıştır. 2008 yılında kiracı şirket tarafından her ay kira ödenirken % 20 oranında (1.400 x % 20 = 280) stopaj yapılarak, aylık net 1.120 TL kira tutarı (A)'nın banka hesabına yatırılmıştır. Mükellef tarafından götürü gider yöntemi benimsenmiştir.

Beyan sınırı ile karşılaştırma

Konut kira geliri	6.000
İstisna tutar (-)	2.400
İstisna sonrası kalan konut kira geliri (1)	3.600
Brüt işyeri kira geliri (1.400 x 12) (2)	16.800
Beyan sınırı ile karşılaştırılacak toplam gelir (1+2)	20.400

Buna göre;

- Konut kira geliri 2008 yılı için geçerli olan 2.400 TL'lik istisna tutarını aştığından, aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

- Yukarıdaki hesaplardan da görüleceği üzere, işyeri kira gelirinin beyannameye dahil edilip edilmeyeceğinin tespiti sırasında, stopaj yolu ile vergilendirilmiş olan işyeri kira geliri (brüt) ile istisna sonrası kalan konut kira gelirinin toplamının dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre 20.400 TL, 2008 yılı için belirlenen 19.800 TL'lik beyan sınırını aştığından, konut kira geliri dolayısıyla verilen beyannameye, işyeri kira geliri de dahil edilecektir.

VII. Gayrimenkul sermaye iradının beyanı ve vergilendirilmesi

81. Kira geliri ne zaman beyan edilir?

Gerçek kişiler, elde ettikleri gayrimenkul sermaye iradını (kira gelirini), varsa diğer gelirleri ile birlikte, geliri elde ettikleri yılı izleyen Mart ayının 1-25. günleri arasında yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan etmek zorundadırlar. Beyanname üzerinden hesaplanacak gelir vergisinin ise ilk taksiti Mart ayının sonuna, ikinci taksiti de Temmuz ayının sonuna kadar olmak üzere ödenmesi gerekmektedir.

Buna göre 2008 yılında elde edilen kira gelirlerinin 1-25 Mart 2009 tarihleri arasında beyan edilerek, beyanname üzerinde hesaplanan verginin, ilk taksiti 31 Mart 2009, ikinci taksiti de 31 Temmuz 2009 tarihine kadar ödenmesi gerekecektir.

82. Kira gelirin e ilişkin beyanname hangi vergi dairesine verilir?

Gelir vergisi açısından temel kural, beyannamenin geliri elde eden kişinin ikametgahının bulunduğu yer vergi dairesine verilmesidir. 2008 yılında elde edilen gayrimenkul sermaye iradı da, geliri elde edenin başkaca beyana tabi bir geliri yoksa, ikametgahının bulunduğu yer vergi dairesine bir beyanname ile beyan edilecektir. Başkaca beyana tabi bir gelirin bulunması halinde ise, bu gelirin beyan edildiği vergi dairesine verilecektir.

83. Beyannamenin posta ile gönderilmesi mümkün mü?

Gayrimenkul sermaye iradına ilişkin yıllık gelir vergisi beyannamesinin posta ile gönderilmesi mümkündür. Beyannamenin taahhütlü posta ile gönderilmesi halinde, beyanname verme tarihi olarak, beyannamenin postaya verildiği tarih kabul edilmektedir. Beyannamenin adi posta ile gönderilmesi halinde ise, beyannamenin vergi dairesi kayıtlarına alındığı tarih, beyannamenin verilme tarihi olarak kabul edilmektedir.

Postadaki gecikmelerden kaynaklanacak sorunlarla karşılaşmamak için, yıllık gelir vergisi beyannamelerinin posta ile gönderilmesi sırasında taahhütlü posta usulünün tercih edilmesinde yarar bulunmaktadır.

84. Beyannameye eklenmesi gereken belgeler nelerdir?

Kira gelirleri dolayısıyla beyanname verilmesi durumunda, bu gelirler üzerinden kesilen vergilerin, vergi sorumlusu tarafından ilgili vergi dairesine ödenmiş olduğuna ilişkin belgenin beyannameye eklenmesi gerekmektedir.

İlk defa beyanname verildiği durumda ise yukarıdaki belgelerin yanında mükellefiyet tesisi için ikametgah ve nüfus cüzdan suretinin de beyannameye eklenmesi gerekecektir.

85. Beyan edilen gelir üzerinden ödenecek verginin oranı nedir?

Gelir vergisi artan oranlı bir vergidir. 2008 yılında elde edilen gelirlerle ilgili olarak 1-25 Mart 2009 tarihleri arasında beyanname verilmesi durumunda, aşağıdaki gelir vergisi tarifesine göre vergi hesaplanacaktır.

Gelir dilimi	Vergi Oranı
7.800 TL'ye kadar	% 15
19.800 TL'nin 7.800 TL'si için 1.170 TL, fazlası	% 20
44.700 TL'nin 19.800 TL'si için 3.570 TL, fazlası	% 27
44.700 TL'den fazlasının 44.700 TL'si için 10.293 TL, fazlası	% 35

86. Eşlerin kira gelirleri için ayrı beyanname mi verilmelidir?

Gelir Vergisi Kanunu'nda 4369 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu, aile reisi beyanı uygulaması kaldırılmıştır. Bu nedenle, eşler, ayrı ayrı yada ortaklaşa sahip oldukları gayrimenkullerden elde ettikleri kira gelirlerini, aranan koşulları taşıması halinde, yukarıda belirtilen usul ve esaslar dahilinde, ayrı ayrı verecekleri beyannamelerle beyan edeceklerdir. Bu beyanlar sırasında, istisna ve beyan sınırlarının aşılmış aşılmadığı eşler için ayrı ayrı dikkate alınacaktır.

87. Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisi, ne zaman ve kaç taksitte ödenir?

2008 yılında elde edilen kira gelirleri ile ilgili olarak verilen yıllık gelir vergisi beyannamesi üzerinden hesaplanan vergi, biri 2009 yılı Mart ayının sonuna kadar, diğeri de 2009 yılı Temmuz ayının sonuna kadar olmak üzere, iki eşit taksitte ödenir.

88. Taksitlerin birinin veya tamamının zamanında ödenmemesinin sonuçları nedir?

Vergi Usul Kanunu'nun 111. maddesinde, vergilerin, özel kanunlarında gösterilen zamanlarda ödeneceği hükme bağlanmıştır. Taksitlerden birinin veya tamamının zamanında ödenmemesi durumunda, alacaklı vergi dairesi, mükellefe bir ödeme emri göndererek bir haftalık süre içinde borcunu ödemesini isteyecektir. Bu süre içinde, borcun, mükellef tarafından rızaen ödenmemesi halinde, vergi dairesi, 6183 sayılı Kanunun kendisine verdiği cebren tahsil yetkisini kullanarak alacağını tahsil edecektir.

Vergi alacağının, normal ödeme zamanı geçtikten sonra tahsil edildiği durumlarda, 6183 sayılı Kanun hükümleri gereğince, aylık % 2,5 oranında gecikme zammı ayrıca tahsil edilmektedir.

89. Kira gelirinin yanı sıra, beyana tabi menkul sermaye iradı elde eden kişi ne zaman beyanname vermelidir?

İstisna sınırının üzerinde kira geliri ve örneğin 2006 yılı öncesinde ihraç edilmiş olan Hazine bonusu ve Devlet tahvillerinden 2008 yılında beyan sınırının üzerinde (2008 yılı için 19.800 TL) faiz geliri elde eden bir kişinin, toplam gelirini 1-25 Mart 2009 tarihleri arasında vereceği, yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan etmesi gerekmektedir.

90. Kira geliri ile ilgili beyannamenin doldurulması sırasında dikkat edilecek hususlar nelerdir?

- Beyanname iki örnek olarak doldurulmalıdır,
- Doldurma sırasında, siyah yada mavi tükenmez kalem kullanılmalıdır,
- Beyannamenin her iki örneği de imzalanmalıdır,
- Beyanname üzerinde silinti ve kazıntı bulunmamalıdır,
- Doldurulan beyanname, katlanmamalı ve buruşturulmamalıdır,
- Mükellefle ilgili bilgiler beyannameye doğru aktarılmalıdır,

Beyanname ile ilgili olarak ödenmesi gereken damga vergisi, vergi dairesince düzenlenecek tahakkuk fişi üzerinde gösterilecektir.

91. Dar mükellef gerçek kişilerce elde edilen kira gelirlerinin vergilendirilmesi nasıl yapılmaktadır?

Dar mükellef gerçek kişilere ait gayrimenkullerin işyeri olarak kiralanması karşılığında alınan bedeller, üzerinden stopaj yapılmış olması ve başkaca beyana tabi bir gelirin bulunmaması şartıyla, tutarı ne olursa olsun, beyan edilmeyecektir.

Bu kişilerin sahibi oldukları konutlardan elde ettikleri kira gelirleri de, istisna tutarını aşmadığı sürece beyana tabi bulunmamaktadır.

92. Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının Türkiye’de bulunan gayrimenkullerinden elde ettikleri kira gelirleri için özel bir uygulama var mıdır?

Yurtdışında çalışan Türk vatandaşları, vergi uygulamaları bakımından dar mükellef olarak kabul edilmektedirler. Bu kişiler, Türkiye’de bulunan gayrimenkullerini işyeri olarak kiraya vermeleri dolayısıyla elde ettikleri ve üzerinden gelir vergisi stopajı yapılmış kira gelirlerini, tutarı ne olursa olsun beyan etmeyeceklerdir.

Yine aynı kişilerin, konut olarak kiraya verdikleri gayrimenkullerden sağladıkları kira gelirleri toplamının 2.400 TL’den daha az olması halinde de beyanname vermeleri söz konusu olmayacaktır.

93. Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisi, nerelere ödenebilir?

Kira geliri ile ilgili yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisi, bağlı bulunulan vergi dairesine (beyannamenin verildiği vergi dairesine) veya herhangi bir vergi dairesine yada vergi tahsil etme konusunda yetkilendirilmiş bankalara ödenebilir.

94. Beyanname verilmemesi veya gelirin eksik beyanı halinde uygulanacak yaptırımlar nelerdir?

Beyan edilmesi gereken gayrimenkul sermaye iradı veya diğer gelirlerin beyan edilmediğinin tespit edilmesi durumunda;

1. Beyan edilmemiş ve ödenmemiş olan vergi aslı,
2. Vade tarihinden ceza ihbarnamesinin tebliğ tarihine kadar gecikme zammı oranında hesaplanacak gecikme faizi,
3. Vergi aslının bir katı tutarında vergi ziyası cezası,

tahsil edilecektir.

Konut kirası elde edenlerin bu gelirlerini beyan etmediğinin veya eksik beyan ettiğinin tespit edilmesi durumunda, 2008 yılı gelirleri için 2.400 TL olarak uygulanan istisnadan da yararlanması mümkün değildir.

95. Gelirini noksan beyan eden ve bu sebeple hakkında işlem yapılan mükelleflerin müracaat yolları nelerdir?

Kira gelirini noksan beyan etmiş olması sebebiyle hakkında cezalı tarhiyat yapılan mükelleflerin başvurabilecekleri yollar üç grupta toplanabilir.

- a. Ortaya çıkan ilave vergi ve cezanın ödenmesi (ödeme, ihbarnamenin tebliğinden itibaren 1 ay içinde yapılmalıdır),
- b. Uzlaşma talep edilmesi (başvuru süresi, vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliğinden itibaren 30 gündür),
- c. Yargıya başvurulması (başvuru süresi, vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliğ tarihinden itibaren 30 gündür).

96. Zamanaşımı nedir?

Zamanaşımı kanunda, süre geçmesi dolayısıyla vergi alacağının kalkması olarak tanımlanmıştır. Verginin ilgili olduğu yılı takip eden yılın başından başlayarak beş yıl içerisinde hesaplanarak mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğramaktadır. Örneğin 2008 yılında elde edilmiş olmakla beraber 2009 yılı Mart ayında beyannameye dahil edilmesi gereken bir gelirin beyan edilmediğinin vergi dairesince tespit edilmesi durumunda, bu gelir üzerinden hesaplanması gereken verginin vergi dairesi tarafından 31 Aralık 2013 tarihine kadar tarh edilerek mükellefe tebliğ edilmiş olması gerekmektedir.

Bu nedenle mükellefler geliri elde ettikleri tarihi izleyen yılbaşından itibaren beş yıl süre ile vergi incelemesine maruz kalabileceklerdir.

VIII. Konut ve işyeri kira gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin örnekler

97. Konut olarak kiraya verilen gayrimenkulden sağlanan gelirler nasıl beyan edilecektir?

Beyan edilen gayrisafi hasıllattan önce istisna tutarı (2008 yılı gelirleri için 2.400 TL) düşülmekte, daha sonra da, kişi, götürü gider usulünü seçmiş ise, kalan kısmın % 25'i gider olarak indirim konusu yapılmaktadır. Kişinin, gerçek gider usulünü seçmiş olması halinde ise, istisnadan sonra kalan kısımdan, sadece istisna dışındaki gayrisafi hasıllata isabet eden giderler düşülebilmektedir. (Bu hesaplama ile ilgili olarak 42 ve 49. soruların cevabına bakabilirsiniz.)

Bu şekilde hesaplanan vergi matrahına, 2008 yılında geçerli olan gelir vergisi tarifesinde gösterilen vergi oranları uygulanmak suretiyle, ödenecek gelir vergisine ulaşılmaktadır.

Örneğin, sahibi olduğu konuttan, 2008 yılında, 14.000 TL kira geliri elde eden (A)'nın, indirimi kabul edilen türden giderleri toplamı 8.000 TL'dir. Kişinin, gerçek veya götürü gider usulünü seçmiş olması halinde vergi matrahları ile ödenecek gelir vergisi tutarları aşağıda gösterilmiştir.

Gerçek gider usulü

Gayrisafi hasılat	14.000,00
İstisna tutar (-)	2.400,00
Kalan tutar (14.000 – 2.400)	11.600,00
İndirilebilecek giderler $[8.000 \times (11.600 / 14.000)]$ (-)	6.628,57
Gelir vergisi matrahı (11.600 – 6.628,57)	4.971,43
Hesaplanan (ödenen) gelir vergisi	745,71

Götürü gider usulü

Gayrisafi hasılat	14.000,00
İstisna tutar (-)	2.400,00
Kalan tutar (14.000 – 2.400)	11.600,00
İndirilebilecek giderler $(11.600 \times \% 25)$ (-)	2.900,00
Gelir vergisi matrahı (11.600 – 2.900)	8.700,00
Hesaplanan (ödenen) gelir vergisi	1.350,00

98. İşyeri olarak kiraya verilen gayrimenkullerden sağlanan gelirler nasıl beyan edilecektir?

Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak şartıyla, beyana tabi menkul ve gayrimenkul sermaye iratları için her yıl için belirlenen "beyan sınırı" söz konusudur. Bu sınır, ilgili yıl gelir vergisi tarifesinin 2. gelir dilimidir. Buna göre belirtilen gelirlere uygulanacak beyan sınırı 2008 yılı için 19.800 TL'dir.

2008 yılında; Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamı 19.800 TL'nin altında ise bu gelirlerin beyan edilmesine gerek bulunmamaktadır. Bu tutarın (beyan sınırı) aşılması durumunda ise konut kira gelirlerinde olduğu gibi geliri elde eden kişinin tercihi doğrultusunda götürü veya gerçek gider yöntemlerinden biri seçilerek safi irat (net gelir) bulunacak ve üzerinden gelir vergisi tarifesine göre gelir vergisi hesaplanacaktır.

Ancak işyeri kira gelirleri için istisna tutar söz konusu olmadığından, gerçek gider yönteminin seçilmesi durumunda, giderin istisna dışı kazanca isabet eden tutarının hesaplaması yapılmadan, tamamının indirilmesi mümkün bulunmaktadır.

Yukarıdaki şekilde hesaplanan ve beyan sınırını aşan gelirin, beyan edilmesi durumunda, beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden, kiracı tarafından yıl içerisinde kesilen vergiler (tevkifat) mahsup edilir.

Türkiye’de tevkifata tabi tutulmuş olan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları için 2009 yılında uygulanacak olan beyan sınırı ise 22.000 TL olarak dikkate alınacaktır.

Örnek

Gerçek kişi (B) bir iş hanında sahibi olduğu 3 adet dükkanını ayrı ayrı şirketlere kiraya vermiştir. Kira tutarı her bir dükkan için aylık net 2.400 TL olarak belirlenmiştir. Kiracı şirketler tarafından söz konusu net kira tutarı mal sahibinin banka hesabına düzenli olarak yatırılmıştır. Kiraların ödendiği aylarda ayrıca bu kira tutarları % 20 oranına göre brütleştirilmiş ve bulunan tutarlar üzerinden hesaplanan tevkifatlar kiracılar tarafından vergi dairelerine yatırılmıştır. Vergilerin ödendiğine dair belgeler mal sahibine verilmiştir.

Gerçek kişi (B) tarafından söz konusu dükkanlar 2007 yılında alınmış ve 2007 yılı net gelir hesaplanması sırasında “götürü gider” yöntemi kullanılmıştır.

Brütleştirme

Net ödenen tutarın brüt tutarını bulmak için aşağıdaki formül kullanılmaktadır.

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$
$$\text{Yıllık brüt kira} = \frac{3 \times 12 \times 2.400}{(1 - 0,20)} = \frac{86.400}{0,80} = 108.000$$

Beyan edilecek gelir ve ödenecek vergi hesabı

Gerçek kişi (B) tarafından 2008 yılında elde edilen 108.000 TL’lik brüt işyeri kirası, 2008 yılı için belirlenen 19.800 TL’lik beyan sınırını aştığından, tamamının beyan edilmesi gerekmektedir. Beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden, kiracı şirketler tarafından yıl içerisinde kesilen (108.000 x % 20 =) 21.600 TL tutarındaki vergiler (tevkifat) mahsup edilecektir. Ayrıca 2007 yılında götürü gider yöntemi kullanılmış olduğundan 2008 yılı net gelir hesabı sırasında da götürü gider yönteminin kullanılması gerekmektedir.

Gayrisafi hasılat	108.000
İstisna tutar (-)	---
Kalan tutar	108.000
İndirilebilecek giderler (108.000 x % 25) (-)	27.000
Gelir vergisi matrahı (108.000 – 27.000)	81.000
Hesaplanan gelir vergisi	22.998
Yıl içerisinde kesinti yolu ile ödenen vergiler (-)	21.600
Ödenecek gelir vergisi (22.998 – 21.600)	1.398

99. Hem konut hem de işyeri olarak kiraya verilen gayrimenkullerden sağlanan gelirler nasıl beyan edilecektir?

Böyle bir durumda,

- Kişinin, sahibi olduğu konuttan elde ettiği kira gelirinin gayrisafi tutarı 2.400 TL'den fazla ise 2.400 TL'yi aşan gelirin beyan edilmesi gerekmektedir.
- Kişinin, işyerinden elde ettiği ve üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmış kira gelirinin gayrisafi tutarı, 19.800 TL'den fazla ise bu gelirin tamamının beyanı gerekmektedir. Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, yıl içinde tevkif suretiyle ödenen gelir vergisi mahsup edilerek, ödenmesi gereken gelir vergisine ulaşılacaktır.
- Hem konuttan hem de işyerinden sağlanan kira gelirlerinin bulunması durumunda, 2.400 TL'yi aşan konut kira geliri için beyanname verilecektir. 2.400 TL'lik istisna tutarı aşan konut kira geliri ile brüt işyeri kira gelirinin toplamı, 19.800 TL'lik beyan sınırını aşıyorsa, bu beyannameye işyeri kira geliri de dahil edilecektir.
- Konuttan elde edilen kira gelirinin 2.400 TL'den az olması durumunda ise bu kez sadece işyerinden elde edilen brüt kira geliri 19.800 TL ile karşılaştırılacaktır. Bu tutardan daha az bir gelir elde edilmesi durumunda işyeri kira geliri de beyan edilmeyecektir.

Örnek

Gerçek kişi (C)'nin 2008 yılında elde ettiği kira gelirleri, bu gelirler üzerinden ilgili kişi veya kurumlarca yapılan stopaj tutarları ve elde edilen net gelirlere ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir. Götürü gider yöntemi tercih edilmiştir.

Gelir türü	Brüt gelir (TL)	Stopaj (TL)	Net gelir (TL)
Konut kira geliri	18.000	---	18.000
İşyeri kira geliri	24.000	4.800	19.200
Toplam	42.000	4.800	37.200

Beyan sınırı ile karşılaştırma

Konut kira geliri	18.000
İstisna tutar (-)	2.400
İstisna sonrası kalan konut kira geliri (1)	15.600
Brüt işyeri kira geliri (2)	24.000
Beyan sınırı ile karşılaştırılacak toplam gelir (1+2)	39.600

Buna göre;

- Konut kira geliri 2008 yılı için geçerli olan 2.400 TL'lik istisna tutarını aştığından, aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

- Yukarıdaki hesaplardan da görüleceği üzere, işyeri kira gelirinin beyannameye dahil edilip edilmeyeceğinin tespiti sırasında, stopaj yolu ile vergilendirilmiş olan işyeri kira geliri (brüt) ile istisna sonrası kalan konut kira gelirinin toplamının dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre 39.600 TL, 2008 yılı için belirlenen 19.800 TL'lik beyan sınırını aştığından, konut kira geliri dolayısıyla verilen beyannameye işyeri kira geliri de dahil edilecektir.

Beyan edilecek gelir ve ödenecek vergi hesabı

Konut kira geliri	18.000
İstisna tutar (-)	2.400
İstisna sonrası kalan konut kira geliri (18.000 – 2.400)	15.600
Brüt işyeri kira geliri	24.000
Toplam GMSİ (15.600 + 24.000)	39.600
Götürü gider (39.600 x % 25) (-)	9.900
Gelir vergisi matrahı (39.600 – 9.900)	29.700
Hesaplanan gelir vergisi	6.243
Yıl içerisinde kesinti yolu ile ödenen vergiler (tevkifat) (-)	4.800
Ödenecek gelir vergisi (6.243 – 4.800)	1.443

100. Kira geliri yanında beyana tabi menkul sermaye iradı elde edilmesi halinde vergileme nasıl yapılacaktır?

Yukarıda da açıkladığımız “beyan sınırı” Türkiye’de tevkifata tabi tutulmuş olmak şartıyla, beyana tabi menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamı için geçerlidir. Başka bir anlatımla 2008 yılı için 19.800 TL olarak uygulanan beyan sınırı ile karşılaştırma yapılırken, Türkiye’de tevkifata tabi tutulmuş olan gayrimenkul sermaye iratlarının yanında, beyana tabi menkul sermaye iratlarının da dahil edilmesi gerekmektedir.

Örnek

Bay (D) 2007 yılı başında satın aldığı gayrimenkulü aynı yıl işyeri olarak bir şirkete kiraya vermiş, 2007 yılında elde ettiği kira gelirini beyan ederken “götürü gider” yöntemini kullanmıştır. 2008 yılı için söz konusu işyerinin kirası aylık brüt 1.500 TL olarak belirlenmiş olup, işyerinin vergi değeri ise 320.000 TL’dir. Kiracı tarafından her ay kira üzerinden 300 TL tevkifat yapılmış ve Bay (D)’ye aylık net 1.200 TL kira ödenmiştir.

Bay (D) ayrıca 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan Devlet tahvilinden 2008 yılında 28.000 TL kupon faiz geliri elde etmiştir. Bu tahvil 2006 yılından önce ihraç edilmiş olduğundan işleme aracılık eden banka tarafından stopaj yapılmamıştır.

Mükellefler tarafından gayrimenkul sermaye iratlarının beyanı sırasında götürü gider yönteminin seçilmesi durumunda bu usulden 2 yıl dönülememektedir. Bay (D) 2007 yılında “götürü gider” yöntemini seçmiş olduğundan, 2008 yılında, gerçek gider usulüne göre daha fazla indirebileceği bir gider olsa dahi, yine “götürü gider” yöntemini seçmek zorundadır.

Emsal kira bedeli kontrolü

Beyan edilen yıllık kira bedelinin, kiraya verilen gayrimenkulün vergi değerinin % 5’inden az olmaması gerekmektedir.

Emsal kira bedeli (320.000 x % 5)	16.000 TL
Yıllık kira bedeli (1.500 x 12)	18.000 TL

Elde edilen yıllık kira bedeli (18.000 TL) emsal kira bedeli olan 16.000 TL’den fazla olduğundan, mükellef (D) tarafından emsal kira bedeli değil, tahsil edilen yıllık kira bedeli beyan edilecektir.

Beyan edilecek menkul sermaye iradının tespiti

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan Hazine bonosu ve Devlet tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri (MSİ) stopaja tabi olmakla beraber, stopajın oranı % 0 olarak belirlenmiştir. Bu gelirlere enflasyon indirimi uygulanabilmektedir. Enflasyon indirimi sonrası kalan tutarın, tevkif suretiyle vergilendirilmiş diğer menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile birlikte toplamının 19.800 TL'lik beyan sınırını aşması durumunda beyan edilmesi gerekmektedir. 2008 yılı gelirleri için enflasyon indirim oranı % 64,9 olarak açıklanmıştır.

Devlet tahvili faiz geliri (01.01.2006 öncesi ihraç)	28.000
Enflasyon indirimi (28.000 x % 64,9) (-)	18.172
Enflasyon indirimi sonrası MSİ (28.000 – 18.172) (1)	9.828

Beyan sınırı ile karşılaştırma

Enflasyon indirimi sonrası DT faiz geliri (MSİ) (1)	9.828
Yıllık brüt işyeri kira geliri (GMSİ) (2)	18.000
Beyan sınırı ile karşılaştırılacak toplam gelir (1+2)	27.828

Yukarıdaki hesaplardan da görüleceği üzere, brüt işyeri kira gelirin veya 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvilinden elde edilen faiz gelirin enflasyon indirimi sonrası kalan tutarının, beyannameye dahil edilip edilmeyeceğinin tespiti sırasında, bu gelirlerin toplamının dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre 27.828 TL, 2008 yılı için belirlenen 19.800 TL'lik beyan sınırını aştığından, bu iki gelirin de beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir.

Beyan edilecek gelir ve ödenecek vergi hesabı

Enflasyon indirimi sonrası DT faiz geliri (MSİ)	9.828,00
Yıllık brüt işyeri kira geliri (GMSİ)	18.000,00
Gelir vergisi matrahı (9.828 + 18.000)	27.828,00
Hesaplanan gelir vergisi	5.737,56
Yıl içerisinde tevkif yoluyla ödenen vergiler (300 x 12) (-)	3.600,00
Ödenecek gelir vergisi (5.737,56 – 3.600)	2.137,56